

safari

с а ф а р і

Борис Херсонський

Сталіна не було

 FOLIO

*За редакцією
Юрія Винничука*

Сафарі

Борис Херсонский
Сталіна не було

«Фолио»

2018

УДК 821.161.2

Херсонский Б. Г.

Сталіна не було / Б. Г. Херсонский — «Фолио», 2018 — (Сафарі)

ISBN 978-966-03-8018-9

Борис Херсонський – один з провідних російськомовних поетів України, лауреат численних міжнародних премій, в останні роки пише не тільки російською, але й українською мовою та перекладає українською свої російськомовні вірші. У збірку «Сталіна не було» увійшли як нові твори, написані українською, так й автопереклади, зроблені у 2016–2017 р. Тематика та стилістика віршів типова для автора – сюрреалістичні спроби осмислити історію тоталітаризму, «біографічна лірика», нариси побуту п'ятдесятих-шістдесятих років минулого сторіччя, у які несподівано вторгаються образи середньовіччя, відлуння війни на Донбасі, монстри юрського періоду... Значну долю у збірці займають біблійні мотиви. Тобто у своїх українських віршах поет залишається сам собою. Але уважний читач знайде тут й відгуки класичних зразків української поезії.

УДК 821.161.2

ISBN 978-966-03-8018-9

© Херсонский Б. Г., 2018

© Фолио, 2018

Содержание

◆ ◆ ◆	5
Монолог	6
◆ ◆ ◆	6
◆ ◆ ◆	7
◆ ◆ ◆	8
◆ ◆ ◆	9
◆ ◆ ◆	10
◆ ◆ ◆	11
◆ ◆ ◆	12
Монолог	13
◆ ◆ ◆	15
◆ ◆ ◆	16
◆ ◆ ◆	17
◆ ◆ ◆	18
◆ ◆ ◆	19
Спогади про Тбілісі	20
◆ ◆ ◆	21
◆ ◆ ◆	22
◆ ◆ ◆	23
◆ ◆ ◆	25
◆ ◆ ◆	26
◆ ◆ ◆	27
Впізнати його	28
◆ ◆ ◆	28
◆ ◆ ◆	29
◆ ◆ ◆	30
◆ ◆ ◆	31
◆ ◆ ◆	32
◆ ◆ ◆	33
◆ ◆ ◆	34
◆ ◆ ◆	35
Томанер-хор	36
◆ ◆ ◆	37
◆ ◆ ◆	38
Радониця	39
◆ ◆ ◆	41
◆ ◆ ◆	42
◆ ◆ ◆	43
◆ ◆ ◆	44
◆ ◆ ◆	46
◆ ◆ ◆	47
◆ ◆ ◆	48
◆ ◆ ◆	49
◆ ◆ ◆	50
Кінець ознакомительного фрагмента.	51

Борис Херсонський Сталіна не було

Що було нещодавно? Сталіна не було.
Й Леніна не було. Минуле прозоре, як скло.
Але не побачиш нічого, як не дивись у вікно,
Вікно – не пляшка, і де ж у просторі дно?

Де ти, штучний спутниче, не памятаю рис
твого обличчя, лиш гавкіт собаки сумний.
Й чому я ношу слов'янське ім'я Борис,
а не юдейске Берка? Хто я взагалі такий?

І народився я не в Одесі, а в Чернівцях,
і як цю провину вибачить мені городянин?
Минулий рік – що в домовину цвях.
Треба їхати звідсі, не чекаючи дня уродин.

Монолог

мені тринадцятий минало
у школі я вивчав Тараса
життя складалося невдало
хрущовський рік порожня каса

за білим хлібом в довгій черзі
як у москві до мавзолею
стоять похмурі люди змерзлі
в гастрономію бакалею

де ж за селом пасуть ягняток
десь на підручника сторінці
привіт Тарасе дня початок
сиджу з млинцями наодинці

холодні сірі як обличчя
старих сусідів з півпідвалу
двадцятье тужнее сторіччя
співа тиранам піснь зухвалу

мені тринадцятий минало
і Боже як давно минуло
і смерть своє готує жало
як кат до скроні тулить дуло

о думи мої діти мої
повсякдень з вами лихо й лихо
десь у приймальному покої
душа моя зітхає тихо

а там десь розуму палата
залізне ліжко без матраца
там ковдра як життя строката
там школа де вивчав Тараса

у перспективі кожне дерево поліно колода чи плаха
а поки що між гілок клацає мала птаха
в перспективі всі ми пригорща праху
навіть ти козаچه впертий не знаєш жаху
навіть ти ледаче шабля люлька-бандура
кінь прив'язаний неподалік у коняки губа не дура
щипає травичку дивиться чорноокий в козацьку спину
а козак співає-волає на всю Україну
а вся Україна чує-слухає бо не почути не можна
повна пляшка у перспективі пляшка порожня
тому-то і ридає-плаче верба біла бурхливо
що їй не до вподоби загальна ота перспектива
що охолоне земля покриється крижаною корою
нічого не росте ані на горі ані під горою
і що залишається тут герою зі співом і грою
тому-то смутно часом навіть герою

не кажіть світ зловив нас в мережу
тому що ми самі є мережа
що впіймала світ
живий
надзвичайно зворушливий

ми зловили світ і тепер не знаємо
як ним розпорядитися

Він говорив
я вб'ю себе
при першій зустрічі
з самим собою.

Він живий.

Так і не зустрілися.

Що за потвора над лісом кам'яновугільним ногою
відчиняє динозаврам гробівці! Земля тремтить під вагою
величезних лап, таж і хвіст не слаб. У класі висить таблиця,
з неї дивляться первісні обличчя – важко дивитися —
членів ЦК. Легко тут помилитися.

Хлопчик ламає піріжок, виїдає начинку.
Душа матеріальна. Тільки прозора і вагою в пушинку.
Порвались туфлі. Пора віднести в майстерню,
що біля ринку.

Швець тримає цвяхи в зубах, і в вуса не дує,
що динозаври вимерли, його зовсім не турбує.
Взуття на колодці розп'яте. Птеродактиль злітає з гілки.
Швець забиває цвях – лупа летить з борідки.
Людина легко розчиняється у пляшці горілки.

В кам'яній шкаралупі – зародок-скам'янілість.
Хлопчикові важко ходити: в паху зіпрілість.
Він мріє: його нагороджують за сміливість

при затриманні ящера орденом чи медаллю.
За ним приходить бабуса, обмотана сірою шаллю.
Каже: не водися з усякою шушваллю.

Всяка шушваль сміється, у хлопчика пальцями тикає:
«Бабусин онук!», хлопчик тихенько пхикає.
Грошей у будинку – нуль: тато зарплату никає.

Папа зарплату никає. Тато наліво ходить.
Ліворуч роздягається, білі ноги розводить.
Їм двом плювати, скільки вугілля країна знаходить.

Що їм до того, що на чорних пластах нащадки
небачених і крил, ребер або лопатки,
між пальців шкірястих – перетиночок тонкі складки.

Шляхами розвитку життя. Така назва чеської книги.
Рахунок спочатку на мільйони років, пізніше – на миги.
Еволюція – та ж юродива: дзвенять хрести і вериги.

Еволюція – та ж юродива, ходить по вічному колу,
бабуса хлопчика через дорогу веде за руку у школу.
Скам'яніли епохи п'ють заборонену кока-колу.

Мовлення теж хворіє й мова, вона – теж вмирає.
це тільки терновий кущ палає та й не згорає,
бо не вмирає Той, хто багаття це розпалив.
Тільки Слово Його невмируще, а наше слово
як померла бджола у вулику – пам'ятає Гумільова?
бо Слово фортеці руйнує – такий собі наратив.
Ми не можемо вбити Слово Боже, але ж вороже,
що вбиває нас, хто йому допоможе?
Тільки ми, образу зберігаючи десь у серцях,
чи в кістках, чи десь у великому хворому тілі
чи у морі, де ходять ненависті темні хвилі,
чи в степу широкому, в якому втрачено шлях.

Тягнуть Перуна, ох, тягнуть, чути гуркіт води.
Тече Дніпро. Перуна кидають головою туди.
Він пливе, що твоя колода, звернувши до хмар
косооке обличчя та золочений вус,
розпочинаючи рух.
Він і є колода, але зумів народ зберегти,
який чужинці греки прибрали до рук.
По головах греків, як посуху, се гряде Ісус.
Величезний хрест на пагорбі поперек бруса брус...
Перун пливе вниз по течії у пільмі.
Перун пливе, і ось що в нього в голові,
ось що у нього на поганому, на дерев'яному умі:
Хрест теж дерево. Дві колоди. Що людям вони?
Дивуватись нема чому. Ця країна ще з давнини
звикла вклонятися дереву, каменю. Грім
людей кидає в тремтіння, в жах.
Жах народить брехню. Брехня у всіх на вустах.
Кожну правду зіпсують жахом своїм.
Я прутнем був, що стирчить з висоти земної.
Дивись, Нащадку, що вчинили зі мною.
Ти збережеш народ, як зберігав його я.
Але настане і черга Твоя, ох, настане і черга Твоя.
Перун пливе, і натовп невірних чад
дивляться з пагорбів, і кричать, кричать,
галасують з пагорбів і кричать: «Давай,
видибай, Перуне, Боже, давай, впливай!»
Перун пливе. Хмари пливуть над ним.
Перун вплива, Дніпро тече по вусах йому струменем золотим,
гримить на порогах, охоплює острови,
що ними хвилями ходить ковдра висохлої трави.

Монолог

В такий час треба вміти
тримати рота на замку,
каже викладач
літератури Вікторія.
Вона запевняє, що
її телефон прослуховується.
Вікторія, як і багато людей тут, —
напівросіянка,
напівукраїнка, але
ідентифікує себе
з російською культурою.
Вона схвалила б анексію Харкова.
На щастя, її дочка скоро виходить заміж
за москвича і стане російською громадянкою,
радіє вона;
шкодує вона лише про те, що наречений —
слабовільна нікчемна людина.
Вікторія вважає українську
літературу другосортною,
так само як і український театр:
суміш
авангардистського
перформенсу і буфонади —
пояснює вона
зі страдницьким
виразом обличчя

*

Це не мій верлібр, просто
я вирішив розташувати в стовпчик
переклад фрагмента статті
з Франкфуртської газети.
Вони друкують такі монологи,
тому що потрібна зрівноважена позиція,
тому що потрібно вислухати іншу сторону.
Я хочу бачити ваги, на яких
зважають моральну позицію.
Я хочу кинути на ці ваги
осколки мін, снарядів,
нестримне вихваляння Гіркаіна,
маскулінність великого Мотороли,
істерики літніх жінок, куплені

за мізерно малі гроші.
І головне – страждальницький вираз обличчя
викладача літератури Вікторії.
Це вигадане ім'я, але
не слід забувати, що Вікторія – це перемога.

в нашій мові рима Україна-руїна
щось звичне, як кров та любов,
як новина й провина,
як покров Владичиці та покров Христов,
во ім'я Матусі та Сина.
Бо в руїні є велич минулих століть,
вічна слава, як явір над рікою стоїть,
вічна пам'ять, як човен по річці пливе,
вічне Слово у серці живе.
Так, руїна – уява, вона – будівник,
за хвилину збудує той світ, який зник,
залишив тільки брами й фрагменти стіни.
Ой, козаче, дивись, не стогни.
Бо в руїні приховані розум і суть.
Над руїною янголи варту несуть.
Бо з руїни повстануть Афіни та Рим,
та поети у пошуках рим.

Де ти, моя доле? В глибокій криниці.
Де ти, моя воле? У Бога в скарбниці.
Де ви, мої думи? Блукаєте десь.
Де хліб мій насущний, що дав мені днесь?
Де мій журавель? Мабуть, там, де синиці.
Де повість моя? Залишилась в уривках.
Де друзі мої? Всі сидять по домівках.
Чи п'ють наодинці, чи з жінкою вдвох,
Чи спокій в родині, чи переполох?
Де свята мої? У святкових листівках.
Ох, доки ж ти, Боже, мене забуваєш,
молитви не чуєш, обличчя ховаєш,
Твій янгол поради мені не дає,
гуде, мов бджола, як зозуля кує.
Не дай мені те, чого сам Ти не маєш.

тарантела це тільки реакція на укус
павука який зазвичай спокійно сидить у норі
танцюй, італійко, в нашійнику скляних бус
день густий як смола на прогрітій вишневій корі
пейзаж міський важчий золотої парчі
простір блакитний над головою радує погляд твій
танцюй, італійко, танцюй, каблучком стукай скачи
по бруківці на вулиці мостовій
кармінні стіни й віконниці розчахнуті на вікні,
мементо море вмуровані уламки надгробних плит
танцюй італійко крутись саламандрою у вогні
з тобою станцює кривий аонід синкліт
я б теж станцював я той самий клоун фігляр
вуличний музикант, скрипаль віолончеліст
кидайте монети у відкритий чорний футляр
хай дзенькіт монетки зіллється зі дзвоном наміст
танцюй італійко тобі підспіває бог аполлон
з тобою танцюють олімпійські володарі
мадонни дивляться на тебе з висоти античних колон
хелицерами ворухить павук сидить в норі

Козак Мамай з бандурою й люлькою,
шабля, мушкет, все як слід,
перерва між п'янкою і рубкою,
як в офісі, на обід.

Кінь прив'язаний рано-вранці
до стовбура молодого дубка.
Є порох в порохівницях, є горілка у склянці.
Шкода, коротке життя козака.

Є щось у цих народних картинах,
розумій, але ж не займай...
Якщо хтось лежить на м'яких перинах —
він – не козак Мамай.

Якщо хто ніколи не грав на бандурці
і шаблею рубати не вмів,
мабуть він одружився на злісній дурці
і вік перед нею тремтів.

У кого вуса до плечей не звисали,
хай лікоть кусає свій.
Не з нього козака Мамай писали,
та й кому він потрібен такий?

Таке в нас життя. Такі у нас пироги.
У них не монети на щастя, а кулі війни.
Друзі видихаються раніше, ніж втомлюються вороги.
Спочатку виводять «в расход». Потім виходять в чини.

Потім персональна пенсія. А кишеня – пуста...
Останні новини. Плaskий телеекран.
Ворогові без бою здаються села й міста.
Ти це передбачав, суко, оскільки ти – ветеран.

Спогади про Тбілісі

Тут жило сто племен, тут кожен своє робив:
хто гадав, хто гроші міняв, хто круг гончарний крутив,
хто вулиці замітав,
хто над годинниками длубався,
хто в хаті наводив лад,
хто по дворах блукав,
під катеринку співав.

А катеринка, що книжка з картинками, строката, проста,
що ж ти співаєш, про яку розлуку, – справа пуста,
який щасливий квіточок витягне з коробка
скорчена пташина рука?

Поворожи, папуго, все вирішено давно,
просіяно крізь решето, розсипано, як пшоно,
а зі ста племен завжди залишається тільки одне,
а чому – не питайте мене.
дев'яносто дев'ять зайвих, колишніх,
де ви тепер? Куди
пішли? і Той, кому слава в вишніх,
за вами брами зачинив назавжди.

людина лише припускає Бог владу має
конячка мідного вершника зміюку брикає
з гранітної набережної показує води нева
хвилі народного гніву омивають фасади
дитячі ніжки стирчать з великої пащі влади
крутяться жорна історії паморочиться голова

мелють страждання будемо грати у грати
залізні пташки будуть крихти клювати
броньовики з кулеметами по бруківках загуркотять
вимикає мама верхнє світло і вмикає телек
вмирайте діти доки лежите у власних постелях
мамо мамо коли я виросту буду вбивати на п'ять

для Люсі

Дружина цікавиться: – Хочеш, рідний, я куплю тобі самоскид?
«Хочу!» – думає чоловік, але каже: – Дурня.

В тебе кращих ідей нема?

Дружина образливо: – Ну за що ти мене обізвав, сором і стид.

Чоловік думає: «Сам не знаю», – але каже:

– Ти все знаєш сама.

Він хотів би і той самоскид, і те збільшувальне скло,

і всі ті блискучі кульки, які у вітринах висять.

Усе, чого він був бажав, як йому шість років було,

він бажає іще сильніше у свої шістдесят.

Він хотів би пломбір у стаканчику й помаранчевий лимонад,

і до чого тут діабет або гіпертонічний криз?

Онде залізна мавпочка лізе вгору; та це канат,

що його ти водночас смикаєш і вгору, і вниз.

Посмертно – Й. Б.

любий Йосипе битва що під Полтавою
обернулася вічною ганьбою і вічною славою
кажуть бігли хохли і шведи виблискували п'ятці
а Мазепа тепер на нашій хохляцькій десятці
а на гривні пропащій святий Володимир сідає
а гривні тієї гріш ціна святий Володимир знає
школа Карлу Дванадцятимісця нема на купюрі
Святий Георгій киває святому Юрі

ми уламок Імперії я живу на його околиці
Олександр і Тарас поруч на полиці
на даху избы чи хати аїст живе з лелекою
хохол воював з кацапом повернувся живим калікою
олімпійці давно не стрибають проповзають під планкою
кажуть допінг-смокінг з пропасницею-лихоманкою
вітаю вашого Ваньку і вашу красуню Таньку
краще ходити у вишиванці, ніж їздити в радянському танку
любий Йосипе скажи з гробу мені «доколе»
нам євреям заздрити скорботній слов'янській долі
вибирати імперії Стародавній Рим або Сполучені Штати
чи Русь святу з повною плішкою звати мати
був би я шинкарем бородатим спював б селянина
був би бравим солдатом так йшов би собі до Берліна
є тільки фашисти і наші ні Алькайди тобі ні ПГЛА
але тобі з того що – мовчить твоя острівна могила

я живу на уламку Імперії осколок краще його не чіпати
орел двоголовий об нього обламає дзьоб як йому клювати
лети він круком разом зі скіпетром і державою
погладь його пір'я Ерінія своєю долонею правою
нехай тиран подавиться вампірським імперським супом
а ми проживемо зі своїм оселедцем своїм тризубом
привіт тобі від єврейської фаршированої риби
танцюй хохол під звуки єврейської скрипки

любий Йосипе провідник побився зі сліпцем навіженим
чому б кожному не зажити своїм будинком шаленим
якщо сила в єдності слабкість все ж краща дії
повідь єврею хохлу з кацапським хрестом на шії
ми нібито дружбу зарили можливо ненависть заспокоєм
а поки в соборі єпископи ходять військовим строєм
і тиран старіє але тримається молодцюватим
і відставник біля телека п'є і лає піндосів й НАТО

І ще бачила стіл, а за столом дідів,
що сіли вечеряти після денних трудів.

У кожного – ложка зі свастикою у вінку,
на сталевому нержавіючому держаку.

У кожного за поясом широкий німецький штик,
встромиш його у ворога, він захрипів і затих.

І ще діди додому пригнали з фронтів
кнура, волів, ягнят та інших скотів.

Пригнали і ріжуть щотижня по одному.
Третій рік є свіже м'ясо в дому.

Вариться борщ в котлі. Пара йде з котла.
У борщі буряк і ціла – голова вола.

Дивиться око воляче. Роги стирчать з котла.
Дід б'є ложкою об стіл – ох, файна вечеря була!

в щілинах розчленованої землі потоки мертвої води
виходять з берегів як дощі з хмар
дощі живі Господні дякую за труди
за те що ти є і ти такий великий Небесний Цар
придивляєшся всюди залишаєш сліди
до яких приносяться зграї вовків-примар

опускають гострі жовтоокі морди в траву
шерсть дибки встає на холках лапи на ширині
плечей розставлені нічого і це переживу
а чи надовго переживу мене не турбує ні
Спас на крові а треба б щоб на плаву
треба б на траві жива вода жива трава навесні

а треба б ранковий щебет гомін і посвист дрібних птах
і все в цвіту і не в'яне колір на весь світ
прокинешся і все не так, а треба б так
як ще ніколи і поки ще немає бо втрачено слід
і ти з короною на голові і усмішкою на вустах
притискаєш палець до губ розмовляти не слід

де мій сором? де провина?
де моя оселя?
дивлюсь – ось жива людина,
а це – тверда скеля.

дивлюсь – дерево квітуче,
торкаюсь – каміння
мертве все, одне живуче
скорботи насіння.

дивлюсь – бачу синє море,
а це – скло зелене.
дивлюсь – радість, бачу – горе
скажене, шалене.

дивлюсь – бачу працю щиру
(нічка темна, хмарна).
дивлюсь – кат бере сокиру,
а це – праця марна.

Боже мій! що нам робити?
що робити з нами?
сплять Твої слухняні діти
щасливими снами.

скеля там – жива людина,
квітне там каміння,
там чекає блудна сина
ласки проміння.

Впізнати його

Якби не веселка, новий потоп вже давно
землю накрит би. Але замість ковчега по наші душі
кілька авіаносців метались би в пошуках суші.
Та немає стежок у воді, і вона не вино.

І не голуб із вороном, а літачок-розвідник.
У ньому, зіщулившись, мініатюрний дослідник
дивився б униз – хоч якийсь би вершок з-під води!
Хай би навіть верблюжий двогорбого Арарату,
до якого причалив був Ной. Але точну дату
не встановлено, ну а хвили – змивають усі сліди.

Підводні човни з непотрібною зброєю пропливали б
понад містами, та тільки іноді зачіпали б
днищем шпилі соборів, відкривалася б течя, проте
у підводних човнів є плавучість, живучість, воля,
автономність, коротше, в підводників – добра доля.
Всі ми підводники після потопу, та йдеться все ж не про те.

Нота бене: ніяка біда не спіткає секретів воєнних,
льотчиків, моряків, полонених та убієнних,
які дивляться у біноклі, правда, деякі – в перископ.
Тим більше, що Бог повсякчасно ласку свою являє:
хмари розходяться, і веселка у небі сяє,
обіцяючи все що завгодно, лише не новий потоп.

хто безтілесний прозорий
крізь душу мою проходить
мертвий Він чи тільки хворий
ніхто Йому не перешкодить
не затримає біля хати
не ляже поперек шляху
не можна його стримати
як рукою вловити птаху
хто проходить крізь мою душу
хто великий від краю до краю
я відразу впізнати мушу
чому ж досі Його не впізнаю?

Одному Він сказав: ти камінь, Петре, на тобі
Я Церкву поставлю.
Іншому: Савле! Савле! Тобі йти проти рожна нелегко!
Доки будеш гнати мене, вчений, розумний Савле?
Йди за Мною, Савле, й слово твоє рознесеться далеко.
Одному Він сказав: від Мене відступиш тричі
до того, як півень тричі криком зустріне ранок.
Вузька дорога Спасіння, а на узбіччі
спокуси й гріхи танцюють свій вічний танок.
Іншому він сказав: сліпоту – твоя нагорода.
Будеш кульгаючи йти у імлі до Дамаску.
А потім прозрієш, Савле, й дізнаєшся, що є свобода,
й до смерті будеш Богові вдячний за ласку.
Одному Він сказав: у літа похилі
перепояшуть тебе й поведуть, куди не бажаєш.
Іншому Він сказав: говори у славі та силі
про любов та життя, бо й ти за Мене померти маєш.

з чого смієтесь, з чого ви плачете, діти?
нема з чого плакати, нема від чого зрадіти.
нема причини для сміху, нема причини для суму.
сиди тихесенько, мовчки та думай думу.
нехай думи пливуть наче в небі хмари.
нехай лягають слова рядком, як в'язні на нари.
нехай сміх у горлі застрягне, а очі будуть сухими.
нехай загинуть вірші в пошуках рими.
бо рима людей завжди не туди штовхає.
бо марно думка пуста в пустелі блукає.
бо місце є у світі злидням та лиху.
і якби то Бог дарував смерть мирну та тиху.
апостол Петро тримає Павла в обіймах.
Ісус не має де жити, тільки у Церкві в приймах.
крізь кригу зневаги як нам Його полюбити?
з чого смієтесь, з чого ви плачете, діти?

Як в море з розгону пірнаю глибоко в мрію
шкода що вибратися на сушу не вмію
і немає мені підмоги навіть руки святого Миколи
я знаю одну молитву або мантру «більше ніколи»

і чайки кричать «амінь» і кружляють над морем
скляним морем до самого дна прозорим
і ходять по дну істоти невідомі для науки
і тягнуть до мене корали багатоперсні руки

Каже Марії Ганна:
Чиста моя, бездоганна!
Ми йдемо сьогодні до Храму,
на велику Храмову гору!
Там високі Господні брами,
там старці вивчають Тору,
там ріжуть для Бога ягняток,
там Спасіння початок.

Каже Ганна Акіму:
не буває вогню без диму,
не вмирає жертва даремно,
окроплюючи землю кров'ю,
бо для Господа це приємно —
страждання разом з любов'ю
з жертвника вище й вище...
на землі – лише попелище.

Каже Марія Ганні:
Приходять часи останні,
Мабуть Спасіння близько
якщо, тримаючи руку
батька, іде дівчисько
до Храму, й не можна руху
Божого припинити.
Я дитина – будьмо як діти.

Каже Акім: Маріє!
Божа сила в дівчині діє.
Хай читає, хто має очі,
у Книзі Письмо Господне —
Подолає сім'я жіноче
сім'я Змія сьогодні.
Дав Господь тобі долю —
суміш радощів й болю.

Каже Марія: Знову
підкоряюсь я Божому Слову,
в Храм піду, якщо треба,
народжу від Духа Сина,
Досягну до самого неба,
Й зникне людська провина.
Й заспівають янгольські зграї
й усім буде місце в раї.

Шануй батька і матір свою, особливо там, куди
ти пішов, покинувши їх назавжди,
там молочні ріки, кисільні там береги,
золоті корови, срібні роги,
ходять по небу, по колу двадцять чотири зорі,
де коровай ось такої ширини, як їли царі ввечері.
Потонеш в річці —
будеш плисти в молоці парному,
Помреш – поховають тебе не в землі,
у киселі заварному.
Будеш живий – потихеньку розжовувати коровай,
всі виживають якось, і ти – виживай.

Тільки впливе з молока багряна рибонька-Бог,
повернеться, покаже тобі перловий, лускатий бік,
вдарить хвостом в молоко, освітить твою душу лицем,
скаже: гарний, хороший, а бачив ти Матір з Отцем?

На тому чи на цьому світі, там або тут
сидять у темряві, лоєву свічечку бережуть,
колискову пісню тчуть,
тебе, небого, ждуть.
Пора тобі стати дитиною, ходити пішки під стіл, молодцем,
вичісувати комах густим роговим гребінцем,
і жертівний Агнець буде стояти тут, на столі,
і триватимуть дні твої на землі, і ночі – в землі.

Як між сторінок перетворюють квіти в гербарій,
як потрапляє Слово Боже під коментарій,
так зникає мова в глибині канцелярій.
Так вона на площі лежить, зім'ята
мозолистою рукою державного мату,
так совість тріщить під вагою компромату.
Так кісткою в горлі застряє російське слово,
неспроможне впоратися з натиском умислу злого,
мова дала слабину – не судить її строго.
Ми її не вберегли, ми здали її на потребу
без'язиким мешканцям старого Еребу,
тому й мовчимо, лице звертаючи догори просто неба.

Томанер-хор

Хор хлопчиків існує дев'ятсот років.
Хлопчики дорослішали, ставали
бюргерами, воїнами, католиками,
протестантами, фашистами —
чого не трапляється з хлопчиками?
Хлопчики вмирали.
Але хор хлопчиків не постарів і не помер,
хлоп'ячі голоси чисті,
хлопчики співають злагоджено,
хор хлопчиків ніколи не стане
військовим підрозділом.
Добре бути хором хлопчиків,
краще, ніж хлопчиком
з добрими вокальними даними.
Сила в колективі, як казали
у минулі радянські часи в НДР,
дивно, навіть в ці часи
хор хлопчиків продовжував співати
хорали Баха, наче й не було нічого.

не працюйте містком між берегами,
що розходяться не утримуйте пару
по дорозі до розлучення залишайтеся ворогами
не залишайте слідів щоб віддалити кару
ховайте та не ридайте вода тече і відносить сльози
це як вода з-під крану солонувата
нічого приспіє зима ударять морози
і сани по льоду покотять туди де чекає розплата
й дзвіночок гримить під дугою дар якогось валдая
й візник співає тужливо крізь морозний серпанок
і річка під льодом здригнеться як здригається тая
верба, і вороги задихнуться в обіймах й нарешті прийде світанок.

кожен ставиться до свого гріха
як до домашнього улюбленця,
але
хтось пишається ним,
водить його помитого й розчесаного
білого й пухнастого
хтось розуміючи його небезпеку
водить гріх на короткій смичі
в наморднику і строгому нашийнику
хтось тримає його у дворі на ланцюзі
і нікому не показує
але всі можуть чути гавкіт та гарчання
хтось б'є його і тримає впроголодь
але від цього гріх стає злішим і навіть лютішим
вибачте за байку

Радониця

*

Допоможіть, люди добрі,
новонароджений параліч, люди добрі!
Смаглявий юнак сидить, схрестивши
атрофовані ноги,
і твердить, як заведений:
Допоможіть, люди добрі,
новонароджений параліч, люди добрі!

*

Христос Воскрес, Галино Миколаївно!
Квола, схожа на птаха, вірніше пташинку,
найпевніше – на синичку або горобчика,
вона повернулася в 1946 році з Парижа
на землю батьків.
З нею нічого не сталося,
як не дивно, чого не можна сказати
про її чоловіка, який невдовзі помер
під час короткого проміжку
між допитами в НКВС.
Вона захоплено розповідала мені про те,
що на всеношній благословляли
не тільки Касперівською, але і Казанською.
Пізніше я дізнався від неї,
що Казанську ікону, цей Покров землі Руської,
як назвав її святий
Інокентій Борисов,
вкрав, розщепив та спалив
якийсь руський мужик,
дорогоцінний оклад продав,
а гроші пропив.
Я ще тоді подумав – добре, що це зробив
не юдей, а саме руський, й не дивно
що країна залишилася без Покрову, без захисту.
Галина Миколаївна...
Вона перша поцілувала мене
зі словами «Христос Воскрес!»,
коли дізналася, що я нарешті прийняв
святе хрещення.

Ми удвох з Жоржем читали над нею псалми вночі,
гортаючи сторінки старообрядницької рукописної книги
початку дев'ятнадцятого сторіччя,
чомусь ця деталь нам здавалася важливою.

*

Допоможіть, люди добрі,
новонароджений параліч, люди добрі!

*

Христос Воскрес, Оленко,
моя дорогоцінна навіжена кума.
Як-то ти попросила, щоб я
проводив тебе пізно ввечері,
по дорозі ми щось співали,
наскільки пам'ятається – «Дванадцять розбійників».
Потім ти запропонувала мені зайти до тебе.
І я зайшов до тебе, і увійшов в тебе,
і це був страшний гріх – сподобитися куми хрестової,
але з іншого боку, якщо згадати Гоголя,
«а кому яке діло, що кума з кумом сиділа»,
стає не так страшно.
І де ті роки? І де наш похресник?
Бог простить мені наш гріх,
як напевно вже пробачив тобі.
Адже це було тільки раз у житті,
всього лише раз.

Всі вартові заснули на бойовому посту.
Земля тряслася, вони не повели й вусом.
Два янголи допомогли з гробу вийти Христу
і пішли уздовж Єрусалимських вулиць з Ісусом.
А вартові все спали – чи сила в хлопців не та?
ні поворухнутися, ні підняти повіки.
Якась важкість у м'язах. У роті якась в'язка гіркота.
А начебто хлопці здорові – не старі й не каліки.
А начебто – сильні воїни, озброєні до зубів,
шовки, золочені шоломи, бронзові обладунки.
Їм ще не доводилось нести варту біля гробів.
Здавалося б, легка служба, з мертвим – які стосунки?
Кінь на чотирьох та й то спотикається, ось і на них найшло —
сон на посту порушення військового статуту.
Де тіло стояло – там воно і лягло,
й спить, якби випило якусь чарівну отруту.
І зміна прийшла намагається їх розбудити,
Одного трясуть за груди, другого – пхають.
Відвалений камінь від гробу. Як воякам зрозуміти,
що Божого Сина тільки для Воскресіння і розпинають?
Кажуть, понині сплять і не можуть підняти голів,
лише на годину в році переривають тягар летаргії
крики «Христос воскрес», Великодній спів,
в ночі урочисті дзвони Божої літургії.
Втім, я не переконаний у правдивості своїх слів.
А якщо хто знає точно – нехай розповість, як вміє.

Я не писав заяви «Прошу прийняти до лав»,
«Прошу дати путівку на відпочинок в Сочі,
Але пам'ятав, що Христос смертю смерть подолав
і це було вибухом світла посеред гефсиманської ночі.
Я пам'ятав, що Господь колись Содом попалив,
що жінка Лота за погляд перетворилася на каміння.
Я уявляв собі, як посеред олив
Благодать та Закон шукають порозуміння.
Я уявляв собі Храм, уявляв собі річку Кедрон.
Й велике місто святе на горі понад Кедроном.
Так, ще були брати, їх звали Мойсей та Арон.
Арон не заїкався, а тому розмовляв з фараоном.
Я ненавидів доповіді протягом п'яти годин.
Уникав демонстрацій та не ходив на збори.
Я був один, але знав те, що Бог Єдин,
і засипаючи чув високі янгольські хори.
Я був дивний юнак. Як казав про мене парторг —
релігійна інтоксикація є найгірший рід божевілля.
Але парторг давно вже потрапив у морг,
а я старий та живий, хоч це потребує зусилля.

якщо вже вмирати то на високій горі
в якому-небудь віддаленому грецькому монастирі
де пірамідою складені праведників черепа й
куди не знайти дороги хіба що козячий плай
висить над прірвою келія дивитися у вікно
трохи легше вночі, в імлу відкрите воно
тільки Бог і зорі шепочуться тихо зі мною
небесна безодня ближче безодні земної
чагарник корінням по каменю лізе й лізе кудись
такому ніхто не скаже небезпечно скоріш зупинись
зупинись зірвешся в похмуру прірву гріха
рослинка не вівці немає на них пастуха
нема на чагарник управи ні на терни ні на траву
Син Людський не має де прихилити голову

статуетка Мадонни на кшталт середньовічної матрьошки
відкривається тіло спереду всередині маленький вівтар
різьблені ангели незграбні трошки
в центрі на троні в короні Небесний Цар

кажуть Мадонна і після пологів Дівою збереглася
що черево Її Господь сотворив більше небес
оскільки в Ній дозрівало Немовля у трьох іпостасях
Батько не родився не помер Син помер, а потім воскрес

А Дух Святий наповнює все природа Бога єдина
бо Бог є Трійця славу співаємо їй
і вічне Царство Духа Отця і Сина
вміщала Пречиста Діва в утробі Своїй

все як і раніше вода текуча а небеса бездонні
земля тверда і сяє Сонце Правди між хмар
в місцевім музеї розфарбована статуетка Мадонни
тіло-браму відкрито на престолі Небесний Цар

*

Якщо б Христос не воскрес, марна була б віра наша —
так написав апостол.
А я думаю, якщо б Христос не воскрес,
якби раптом відкрилася печера,
в якій були б знайдені Його останки,
о, яке б невичерпне джерело для поклоніння
знайшли б люди,
від першого шийного хребця до нігтьової фаланги
мізинця лівої ноги.

В які дорогоцінні релікварії ми уклали б
Його роз'єднані на дрібні фрагменти останки!

Думаю, Він знав це, адже Він знав усе.
І Він не дав нам такої можливості —
печера була порожня
і в плащаниці була порожнеча і відбиток тіла
на білій тканині.

І це нагадує нам слова апостола – якщо б Христос
не воскрес, марна була б наша віра.

Віра в те, що Христос не повстав з померлих.

Сине Божий! Тобі днесь вклоняюсь і серце Тобі віддам.
У Причасті Вечері Тайної прийми мене, Йсусе!
Тому що не зраджу Твою Таємницю Твоїм ворогам
і Юди цілунком чола Твого я не торкнуся.
Але, як розбійник розп'ятий, благаю: у вірі зміцни,
мій Боже! І в царстві Своєму мене пом'яни!

Храм ще темний. Співають усі: «Не ридай мене, мати».
Плащаницю несуть у вівтар. Западає тиша. Вона —
в честь «расп'ятого же за ни при Понтійстем Пілаті,
і страдавши, і погребенна». Мить єдина, одна —

проміне у мовчанні. Тоді – задзвенять кадила.
Заспівають священики. Зверху підхопить хор.
Світлом засяяла дві тисячі років тому могила.
За хвилину – засяє пронизаний світлом собор.

Вдарять дзвони. Люди підуть ходою хресною,
прилаштовуючись до хору – здалеку чутно спів —
прикриваючи свічку долонею, із братами своїми одесною.
Господи, дай Своїм слугам, кожному, хто що просив.

Ти розтрощив нам душі Твоїм стражданням.
Ти поранив наш розум Твоїм терновим вінцем.
Тільки й радості в нас, що у третій день, згідно з Писанням,
Ти воскрес і вознісся, і тепер Ти – поруч з Отцем.

Жінка дивиться прямо – в радості чи то в гніві,
чи то в любовнім шалі, й щільнішає, гусне мить.
А діва сидить за прядкою, сидить, як і личить діві,
погляду не підводить. Між пальців снується нить.

Нитка снується – від Благовіщення до Успіння Діви.
Тягнеться світла нитка посеред нетрищ пітьми.
Ангели прославляють. Та Діва не чує співу,
а того, що Діва співає, – на жаль, не почуємо ми.

Все заглушає шум у дворі, звук прядки цілими днями —
голуб лопоче крильми, ангел ступає легко, втоми не зна.
Наше Спасіння у хованки грається з нами.
Дзвін ще не вдарив, одначе у вухах бринить луна.

В серці Едему дозріли плоди на Древі Життя – правдиві.
Вони хоч важкі, однак не бояться впасти, якщо потрясти.
Радуйся, о Маріам! Ну бо що ще робити Діві?
Радіти, страх мати і дивуватися. Та ще – пряжу прясти.

Відпочинь, і, припавши до ніг Владики,
погрійся в променях слави його, щоби також її відчути,
вслухайся у левів приборканих охи й рики,
скуштуй-но вина, відчуй-но присмак отрути.

Стерпи свій зненацький біль від горла й до паху.
Біль скрізь і наскрізь – не лишилося місця для страху.

От і добре – нічого поганого більше не трапиться із тобою.
Познайомся: онде – ангел у чорному, онде – ангел у білім.
Твоя душа зринає угору, та об стелю вдарившись головою,
втрачає свідомість і падає – поруч із тілом.

там це море велике й просторе, там
цей левіафан якого Ти створив Собі для гри
там цей простір духа де місце молитвам словам
і карам небесним прихованим до пори

там ці гори торкнешся їх Господь там малі острови
розкидані по поверхні вод недалеко від

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.